

Monografia Karola Medňanského ako nový príspevok k poznaniu umeleckého tvarovania a interpretačnej praxe starej hudby

(MEDŇANSKÝ, Karol: Poetika hudby 17.-18. storočia. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta prírodných a humanitných vied, 2010. 166 s. ISBN 978-80-555-0219-9)

Slávka Kopčáková, Filozofická fakulta PU, slavka.kopcakova@unipo.sk

Poetiku môžeme v širšom zmysle slova chápať ako prevtelenie antického umenia rétoriky. Presnejšie, po zániku antickej demokracie rétorika upadla, ale je zložky, najmä topika a lexika prešli do poetiky, ktorá sa počas stredoveku rozšírila z rímskej latinskej civilizácie a literatúry do celej Európy. Vplyv rétoriky sa teda transformáciou do hudby stal bázou pre nazeranie na kompozičné princípy platné v hudobnom umení, špeciálne v zmysle prepracúvania a obmieňania motívov, ich obratov a figúr v hudobnom umení 17. storočia, ktoré prišlo po kulminácii renesančnej polyfónie.

Predkladaná publikácia doc. Karola Medňanského je v súčasnosti jedným z dôležitých počínov v oblasti teoretického bádania tzv. starej hudby, t. j. hudby od raného stredoveku približne po rok 1800. Schopnosť chápať a porozumieť hudbe starších štýlových epoch síce nadobúdame neustálym živým kontaktom s ňou, avšak bez poznania teoretickej bázy, dobového spoločenského, kultúrneho a estetického kontextu, nie je možné prekročiť hranicu od vlastného autentického hudobno-estetického zážitku k inteligibilnej forme porozumenia, k chápaniu symbolického, významového a výrazového potenciálu starej hudby.

Slovo „poetika“ v samotnom názve práce vyvoláva viaceré asociácie spájajúce sa literárnou tvorbou. V skutočnosti pri jeho použití v oblasti hudby ide o umeleckú prax, najmä spôsob tvorby a náuku o kompozícii, náukový model zaužívaný v Nemecku už od konca 15. storočia. Autor použitie pojmu vysvetľuje tak, ako korešponduje s celým výkladom hudobného myslenia, predovšetkým v období baroka. Odkazuje však aj k podobnému chápaniu tohto pojmu u poprednej osobnosti hudby 20. storočia Igora Stravinského, čím sa hudobná minulosť dostáva do kontextu so súčasnosťou. Prvá kapitola (*Princípy hudobného myslenia v období baroka*) cez vzťah slova a hudby, previazanosť hudby a matematiky, hudby a teológie, smeruje k objasneniu princípov afektivej teórie ako alfy a omegy komponovania barokovej hudby. Druhá kapitola (*Musica theorica*) prináša zaujímavé poznatky o tónových sústavách, čitateľa zaujme najmä „vzrušujúce“ pátranie po vplyve čísla a grafických symbolov na hudbu, demonštrované na tvorbe J. S. Bacha. Tretia kapitola (*Musica practica et poetica*) predstavuje základné kompozičné princípy barokovej hudby, vplyvy afektivej teórie a rétoriky aplikovanej v hudobnej tvorbe na melodiku, zvukovosť, tektoniku a inštrumentáciu.

Za najcennejšiu považujeme štvrtú kapitolu (*Problematika historicky poučenej interpretácie*), ku ktorej všetky teoretické poznatky a nanovo formulované vývody autora smerovali. Predstavuje akési zostručnené kompendium či nevyhnutnú poznatkovú bázu, rady, interpretačné návody vysvetľujúce často z hľadiska meniaceho sa geografického priestoru nuansované pravidlá. Autor opiera z väčšej časti o známe publikácie autorov ako A. Dolmetsch, J. J. Quantz či M. Bukofzer. Z novších prác využíva vo svojej publikácii najnovšie poznatky o hudbe 17. storočia, ktoré čerpá z práce *Barok* (2008) z pera L. Kačica. Samozrejme, K. Medňanský disponuje veľkou znalosťou zásadnej odbornej literatúry z nemeckej proveniencie.

Konštatujeme, že úctyhodná šírka pertraktovanej problematiky od princípov hudobného myslenia v období baroka, cez vysvetlenie fundamentálnych pojmov *musica theorica*, *musica practica*, *musica poetica* až k problematike historicky poučenej interpretácie spôsobuje určitú redukciu v hĺbkovom ponore do problematiky dielčích problémov. Cieľom publikácie však nie je vyčerpávajúcim spôsobom oboznámiť čitateľa s poznatkovou bázou nevyhnutnou pre prehĺbené chápanie dejín hudby ako dejín hudobných štýlov daného obdobia. Problematika je riešená skôr prehľadovo, k prehĺbeniu poznania autor nabáda úctyhodnou bibliografiou, predovšetkým z nemeckej jazykovej oblasti, odkazujúcou k vedeckej spisbe na vybrané témy, prípadne k sekundárnym prameňom, resp. hudobnoteoretickým pojednaniam a traktátom.

Kniha nie je učebnicou, avšak zrozumiteľný a od vedeckej hantýrky oslobodený spôsob výkladu ju predurčuje aj k takémuto využitiu, pri výučbe analýzy staršej hudby, ako aj pri praktickej profesionálnej interpretačnej príprave. Sám autor ju odkazuje „širokému spektru záujemcov o uvádzaciu prax starej hudby, študentom a pedagógom konzervatórií, vysokých škôl“, ako aj širokej laickej verejnosti. Je zúročením celoživotnej pedagogickej a vedeckej práce autora, nemenej interpretačných skúseností, keďže Karol Medňanský ako komorný hráč na kópii historického nástroja viola da gamba bol viac ako 16 rokov umeleckým vedúcim súboru starej hudby *Musica historica* (súbor oficiálne ukončil svoju činnosť v roku 2010), známeho nielen v slovenskej academickej kultúrnej obci ale aj vo viacerých krajinách Európy.

Teoretický výklad je podložený množstvom notových príkladov na pochopenie konkrétnych javov a interpretačných praktík. Jediné, čo by sa však dalo publikácii vytknúť po formálnej stránke grafickej úpravy je fakt, že niektoré notové ukážky nedosahujú inak vysokú grafickú úroveň spracovania publikácie. Jednako sú veľmi malé - niektoré číselné, notové alebo písmenkové symboly sú takmer nečitateľné, jednako sú miestami veľmi zle kolorované. Celkovo však publikácia Karola Medňanského predstavuje reálny a cenný prínos pre sféru pestovania historicky poučenej interpretácie starej hudby, zhmotňuje totiž nielen široké teoretické znalosti vedca, ale aj reálne mnohoročnou praxou podložené a overené muzikantské skúsenosti rozhladeného profesionálneho hudobníka.